

БАЛКАНСКИТЕ СТРАНИ: ИКОНОМИЧЕСКА ДИНАМИКА И ОЧАКВАНИЯ 2007-2012

Като потенциални бъдещи членове на Европейски съюз, страните от Западните Балкани и Турция са обект на наблюдение от страна на Европейските институции и настоящите страни-членки на ЕС. Състоянието и перспективите пред развитието на Балканските страни са от съществено значение както за бъдещото развитието на Европейската общност, към която те се очаква да се присъединят, така и за икономическата стабилност на балканския регион в частност.

Настоящият бюлетин цели да направи кратък сравнителен преглед на развитието на основни икономически показатели в шест Балкански страни (Албания, Република Хърватска, Република Черна гора, Република Македония, Република Сръбска и Турция), анализирайки основни икономически показатели в периода 2007 - 2012 година, на фона на развитието в Европейският Съюз (ЕС-27). В първата част е открито динамиката в икономическия растеж, бюджетното салдо, държавния дълг в периода 2007 - 2012. Втората част на бюлетина се фокусира върху гореизброените страни поотделно, и по-специално върху икономическите очаквания за развитието им до 2012г. Анализирани са основните икономически показатели, посочени са основните рискове за икономическото възстановяване на страните, очертан е и напредъка на преговорите за пълноправно членство в ЕС, който от своя страна поставя основната рамка на развитие на страните в средно сроден план.

Направеният анализ сочи, че след периода на интензивен икономически растеж до 2008 година, в голямата си част балканските страни, също както и ЕС, преживяват период на забавяне на икономическата дейност. Започналата през 2009 година криза поставя публичните финанси на балканските държави под натиск, рефлектирайки в рязко нарастване на бюджетните дефицити значително над 3% от БВП на страните в рамките на една година.

Очаква се страните на Балканите да излязат с неравномерно темпо от кризата, като основна пречка за бързото икономическо възстановяване на повечето страни са проблемите в банковата система и високата инфлация. В средносрочен план прогнозите за повечето от тях са да отбележат ръст, надминаващ средния за ЕС.

В разглежданата група ясно се забелязват три изключения. Откроява се развитието на Турция, която излиза от кризата с рекорден ръст от близо 9% през 2010 година. Албания е единствената Балканска икономика, която не премина през рецесия. Прави впечатление и Република Хърватска, която въпреки скорошното приключване на преговорите за членство в ЕС и сравнително високият си кредитен рейтинг, демонстрира слаби икономически показатели както през изминалите две години така и по отношение на прогнозите за средносрочно развитие.

I. Основни икономически показатели 2007-2010г.

1. Политически контекст - Членство в ЕС

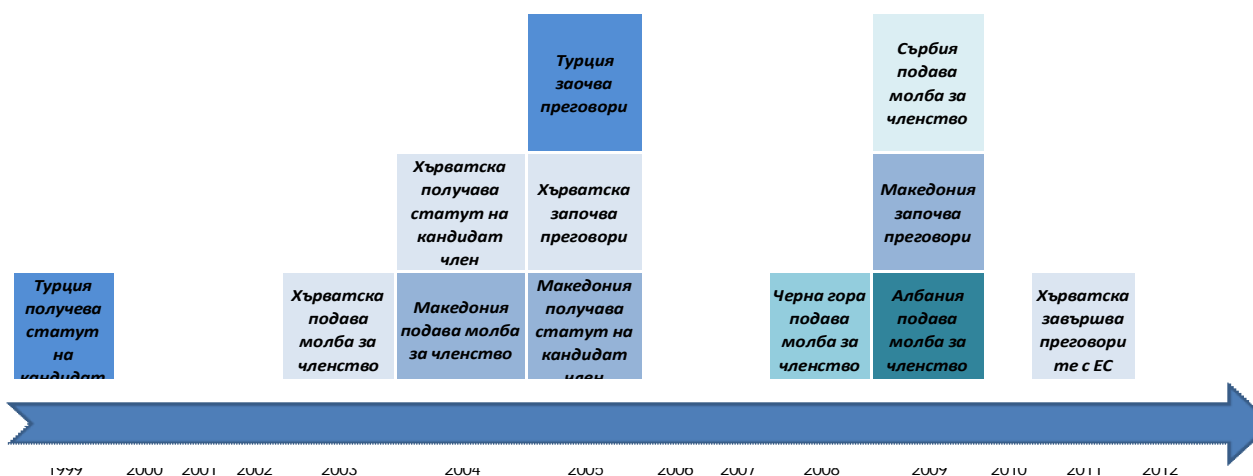
Желанието за членство в ЕС и започването на преговори за присъединяване към Съюза до голяма степен предопределят политическия, икономически и социален път на държавите в средносрочен план. Засилването на търговските връзки между балканските икономики и ЕС в хода на преговорите за членство засилват и влиянието на икономическото развитие на ЕС върху това на различните балкански страни. От своя страна, ЕС също е повлиян от разглежданите страни, които в ролята си на бъдещи членове, би трябвало да демонстрират стабилни икономически резултати, в следствие на проведените структурни реформи, изисквани за пълноценна интеграция на страните в рамките на съюза.

От шестте страни, всяка една се намира в различен стадий на кандидатстване за членство в ЕС. Ето защо в различна степен свързани с развитието на Съюза. От разглежданата група държави Хърватска е близо до приемане в Европейския съюз. Страната има сравнително кратък път от подаване на молба за кандидатстване в ЕС до приключване на преговорите – общо 7 години.

Турция кандидатства за асоциирано членство в Европейската Икономическа Общност още през 1959 година. 18 години по-късно, през 1987 година, Турция подава молба за пълноправно членство в Европейската Икономическа Общност. Статут на кандидат член на ЕС, Турция получава през 1999 година, а официалните преговори започват през 2003 година.

През 2009 година, Македония официално започна преговори за членство в ЕС, докато Сърбия, Албания и Черна гора все още чакат да получат статут на кандидати след подадена молба за членство.

Графика 1 – Членство в ЕС

2. Икономически растеж

В периода 2007-2008 година разглежданите в настоящия анализ Балкански страни отбелязват икономически ръст, който е значително по-висок от средния за страните от Европейския съюз. Най-високи са темповете на икономически ръст в Черна гора – средно 8.7% за тригодишния период преди икономическата криза.

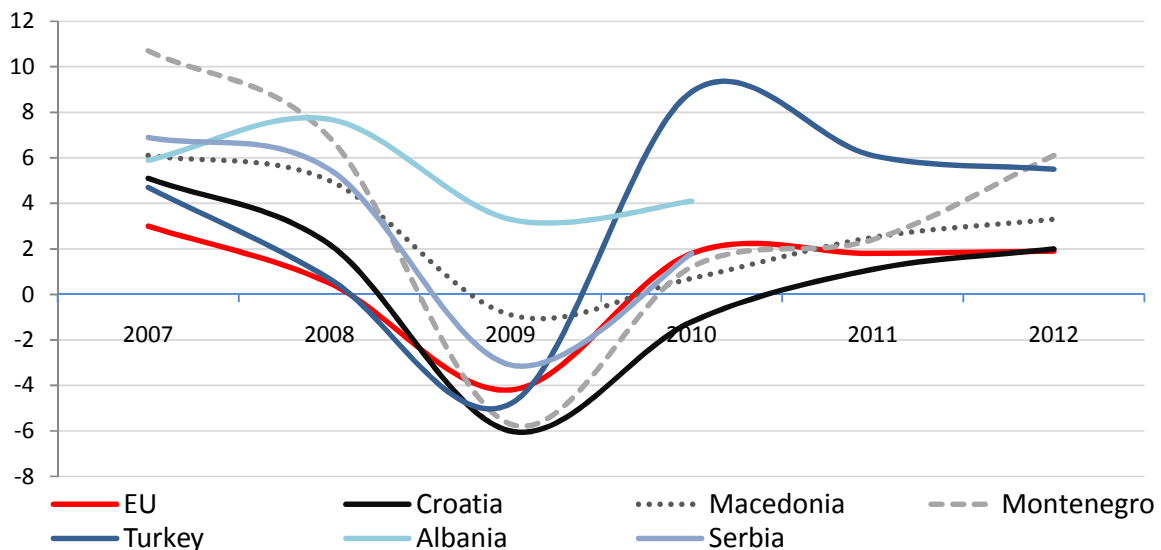
Още през 2008 година при повечето от разглежданите страни се забелязва силно намаление на темпа на развитие. Най-съществено е забавянето при Турция, която поради силните си икономически връзки с Европейския съюз и САЩ, добавя само 0.7% през 2008 година след 4.7% през 2007 година. Единствената страна, от разглежданата група, която има по-висок икономически ръст през 2008 година в сравнение с предходните години е Албания. В периода преди кризата, разглежданите Балкански страни отбелязват икономически ръст, който е много над този в ЕС. През 2007 година, икономиката на Евро съюза добавя 3%, докато най-ниският икономически ръст сред шестте страни е 4.7%.

През 2009 година, успоредно с рецесията обхванала ЕС, силният ръст от пред кризисния период е заменен със силен икономически спад, особено в Хърватска, Черна гора и Турция. Албания е единствената от разглежданите шест страни, която не преминава през период на рецесия през 2009 година.

През изминалата 2010 година, Балканските страни започнаха икономическото си възстановяване, макар и достигнатите икономически темпове на развитие да са по-ниски в сравнение с тези в ЕС. Изключение са Турция, която отбеляза рекордна експанзия с +8,9% през 2010 година и Хърватска, която за втора поредна година остана в рецесия.

В периода 2011-2012 година, Европейската комисия прогнозира засилване на икономическия ръст на разглежданите Балкански страни на ниво по-високо от това в ЕС, където се очаква ръст от около 2% ръст до 2012 година. Най-бързо възстановяване се очаква да отбележи Черна гора с прогнозиран ръст от над 6% през 2012 година, при средно за ЕС около 2%.

Графика 2 – Икономически ръст (2007 – 2012)

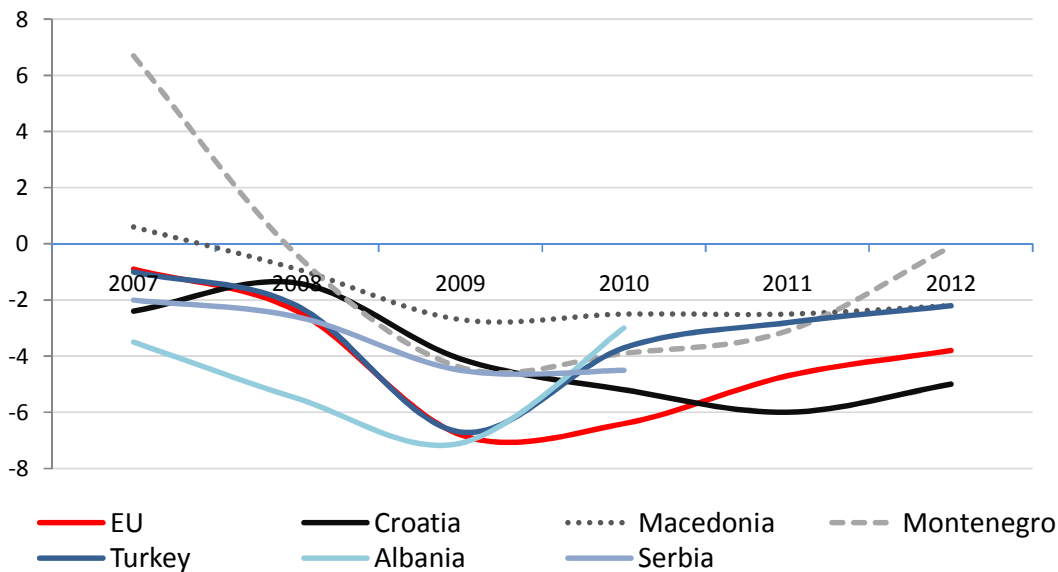
Източник: ЕК

3. Бюджетни показатели

В периода от 2007 до 2008 година има само две Балкански страни, които ясно се открояват със своята стабилна бюджетна позиция – бюджетен излишък и нисък държавен дълг. Това са Черна гора и Македония. През 2007 година Черна гора има бюджетен излишък от близо 7%. По-голямата част от Балканските страни обаче имат бюджетен дефицит по-голям или равен на този в ЕС. Най-голямо е салдото в Албания, което е близо 8% от БВП.

Със забавянето на икономическата активност през 2008 и 2009 година започва и влошаване на бюджетните показатели както в ЕС така и при Балканските страни. Дефицитът на страните от ЕС рязко се покачва над 6% от БВП, докато при повечето Балкански страни промяната не е толкова драстична. Европейската комисия очаква постепенно намаляване на разликата между приходи и разходи, но дефицитът на страните от ЕС ще остане трайно по-висок от показателите за повечето страни на Балканите, с изключение на република Хърватска, която се очаква да има дефицит над 4% от БВП до 2012 година.

Графика 3 – Бюджетно салдо като процент от БВП (2007 – 2012)

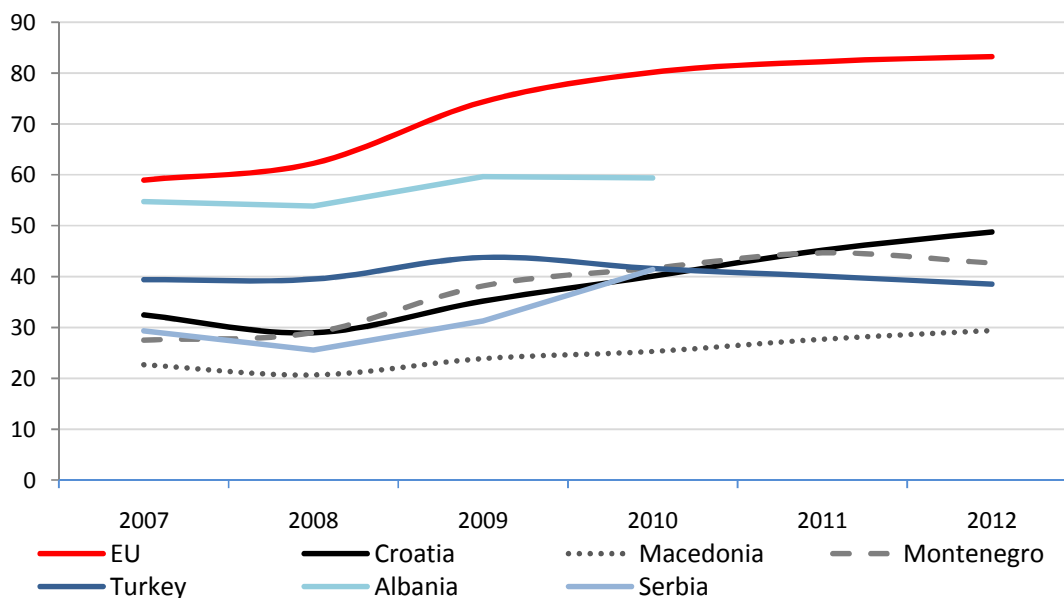

Източник: ЕК

Европейският съюз има трайно по-висок държавен дълг от страните на Балканите. Най-висок е дълга на Албания. Той достигана 60% от БВП през 2009 година.

Заради натрупаните големи бюджетни дефицити още в пред кризисния период, най-силно се покачва дългът на Хърватска. Той скача от 30% от БВП през 2008 година до 40% от БВП през 2010 година, а ЕК очаква през 2012 година съотношението да достигне 50% от БВП, заради очакваните бюджетните дефицити в средносрочен план. От разглежданите държави най-нисък е дългът на Македония. Според прогнозите на ЕК, до 2012 година държавният дълг няма да надмине 30% от БВП.

Графика 4 - Държавен дълг като процент от БВП (2007 - 2012)

Източник: ЕК

4. Икономически рискове

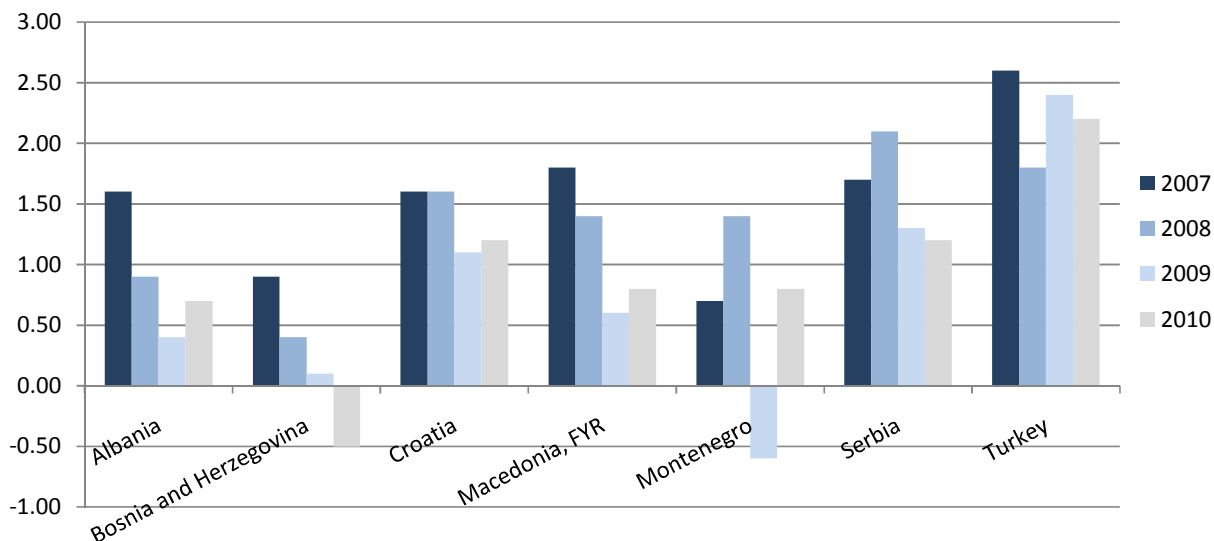
Въпреки че, повечето Балкански страни започнаха възстановяването си от кризата през 2010 година, съществуват редица рискови фактори, които възпрепятстват икономическото развитие.

Вътрешното търсене се възстановява неравномерно в региона, ръстът на кредитирането е все още слаб, лошите кредити се увеличават, а инфлацията е висока.

➤ Финансов сектор

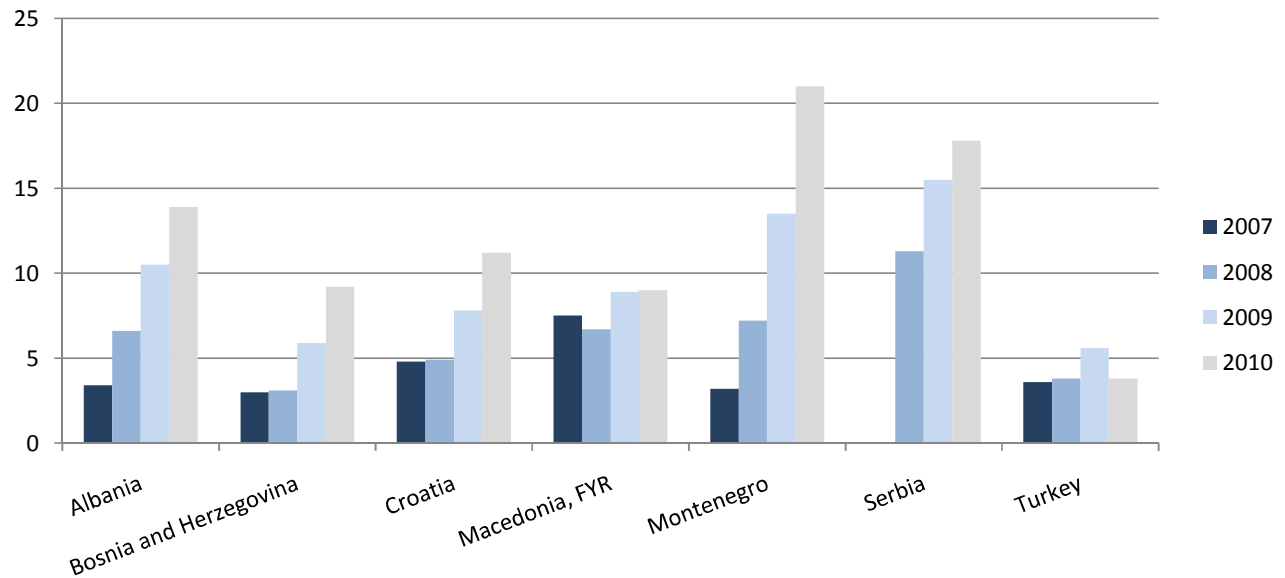
Има големи разлики в доходността на банковата система сред Балканските страни. При повечето Балкански държави през 2008 и 2009 година доходността спада рязко. През 2009 година спрямо 2007 година доходността на банковите активи намалява със средно с 66%. През изминалата 2010 година започва бавно възстановяване, но показателят остава под пред кризисните нива.

Графика 5 – Доходност на банкови активи (2007 – 2010)

Източник: МВФ

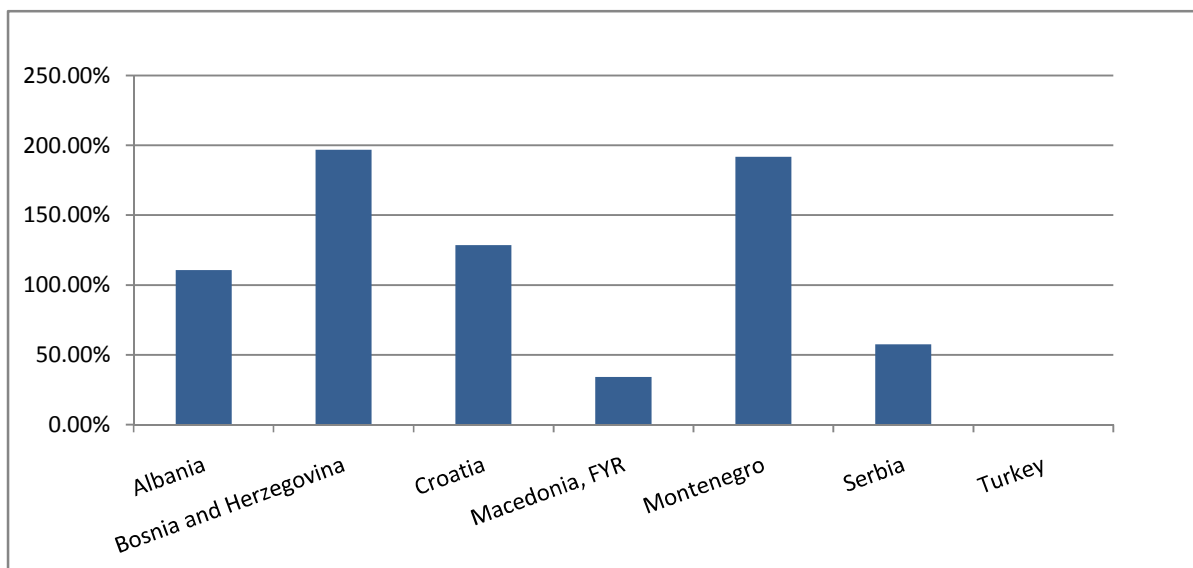
Графика 6 – Лоши кредити (2007 – 2010)

Източник: МВФ

Най-висок е ръстът на лошите кредити в Босна и Черна гора. Единствено в Турция лошите кредити остават на същото ниво както преди кризата.

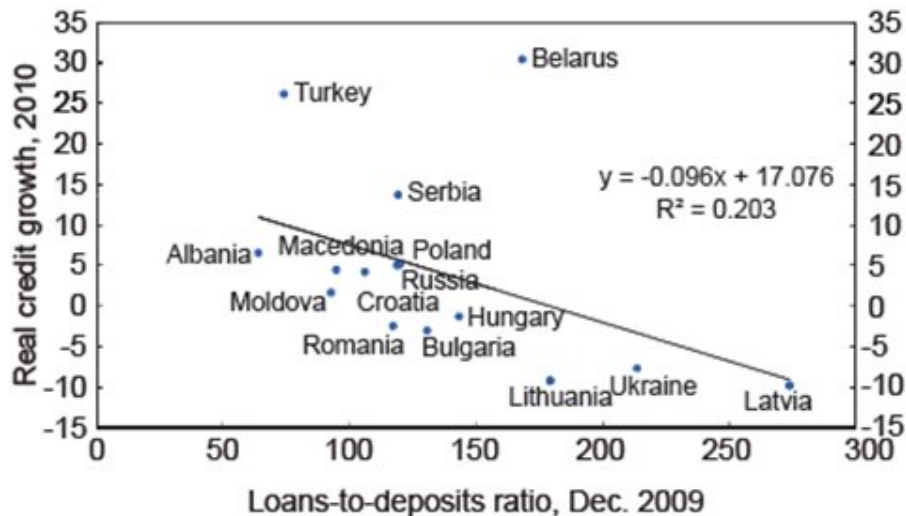
Графика 7 – Ръст на лошите кредити (2008 – 2010)

Източник: МВФ

Сравнително високото съотношение между кредити и депозити пречи на ръста на новите кредити. При страните от региона с високо съотношение между кредити и депозити има и нисък ръст на кредитирането.

Графика 8 – Съотношение между кредити и депозити, ръст на кредитирането, в %

Source: IMF, *International Financial Statistics*.

➤ Инфлация

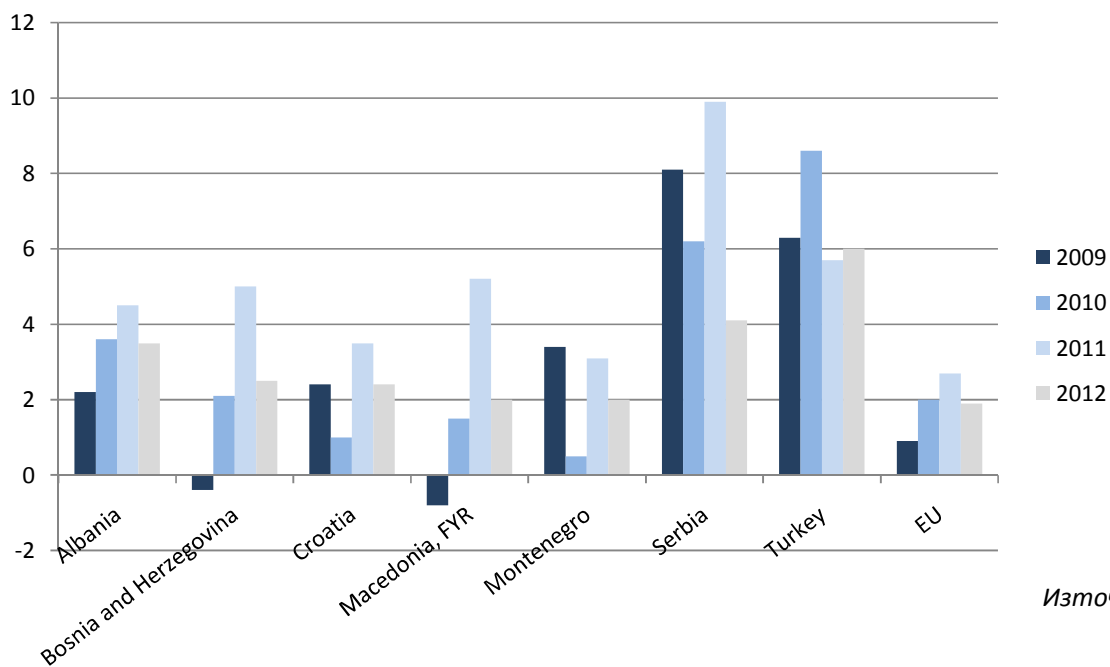
Покачващите се международни цени на храните и енергията са основна причина за покачването на инфлацията в Балканските страни, най-вече заради това, че тези две групи имат най-голяма тежест в Индекса на потребителските цени на страните. Освен това, с намаляване на отклонението от потенциалния БВП¹ в резултат на излизането от кризата, ще се намали и натиска върху заплатите и цените.

В периода 2009-2010 година средногодишната инфлация при Балканските страни е трайно по-висока от тази в ЕС. Цените нарастват с най-висок темп в Сърбия и Турция, където през 2009 година инфлацията достига съответно 8% и 6.3%. Различният темп на икономическо развитие дава отражение и на инфлацията През 2009 година в Македония и Босна имат дефлация, докато през настоящата 2011 година се очаква тя да премине във висока инфлация. Прогнозата на Международният валутен фонд сочи, че инфлацията на в разглежданите страни ще остане значително по-висока от тази в ЕС до 2012 година.

¹ output gap

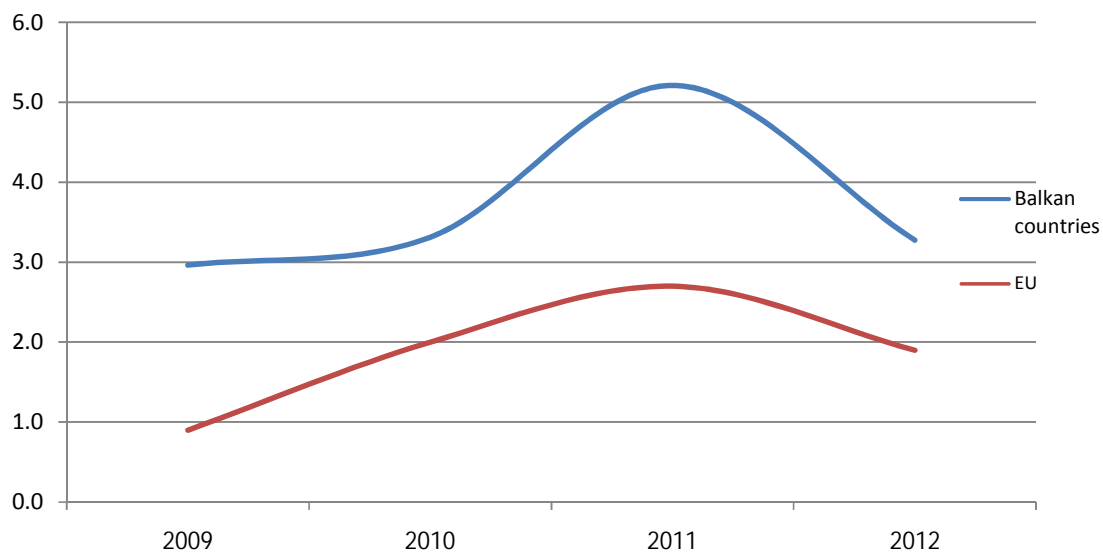

Графика 9 – Средногодишна инфлация (2009-2012)

Източник: МВФ

Графика 10 – Средногодишна инфлация при Балканските страни и ЕС (2009-2012)

Източник: МВФ

5. Кредитен рейтинг

От разглежданите в този анализ шест Балкански държави, единствено Хърватска има инвестиционен кредитен рейтинг.

По отношение на дългосрочния кредитен рейтинг в чужда и национална валута, единствено Черна гора няма рейтинг нито в национална нито в друга валута.

Най-ниския дългосрочен рейтинг за тази група от държави има Албания - В+ за дълг деноминиран в месна валута. Албания и Черна гора са единствените две страни от шестте Балкански, разглеждани в този анализ, които нямат кредитен рейтинг за дългосрочен дълг деноминиран в чуждестранна валута.

От гледна точка на перспективата на рейтинга, единствено Турция има позитивна перспектива. Ясно се откроява Хърватска, която въпреки инвестиционния си кредитен има негативна перспектива. Оценката на Хърватска бе понижена в края на 2010 година от S&P, на базата на слабата фискална позиция и перспективи за слаб икономически ръст.

Таблица 1 – Кредитен рейтинг

	Outlook			Long-term ratings						Short-term ratings		
	Fitch	Moody's	S&P	Foreign Currency			Local Currency			Foreign Currency	Local Currency	
				Fitch	Moody's	S&P	Fitch	Moody's	S&P	S&P	S&P	
Albania		STABLE	STABLE									
Croatia	NEG	STABLE	NEG	BBB-	Baa3	BBB-	BBB	Baa3	BBB-	B	A-3	A-3
Macedonia			STABLE	BB+		BB+	BB+		BB+	B	B	B
Montenegro	STABLE	STABLE	NEG						BB	B	B	B
Serbia	STABLE		STABLE	BB-		BB-	BB-		BB	B	B	B
Turkey	POS	POS	POS	BB+	Ba2	BB+	BB+	Ba2	BB+	B	B	B
Bulgaria		POS	STABLE		Baa3 *+	BBB-		Baa3 *+	BBB	A-3	A-3	A-3

Източник: Bloomberg

I. Икономически перспективи 2011-2012г.

1. Албания

Основни Икономически показатели

През март 2011 година, Standard & Poor's запазиха кредитния рейтинг на Албания на 'B+' със стабилна перспектива. Основните пречки пред повишаването на кредитния рейтинг на страната са ниското ниво на БВП на глава от населението, високият държавен дълг, както и политическата обстановка. Стабилната перспектива се базира на балансиране на рисковете с перспектива за висок икономически ръст и напредваща евро интеграция.

Икономически ръст

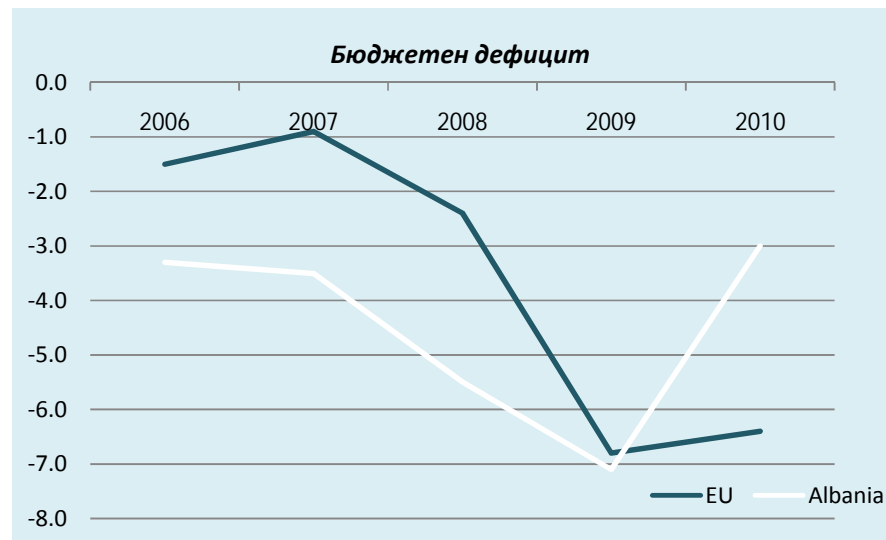
В периода 2006-2010 година средният ръст на икономиката на Албания е 5.3%. Най-висок ръст бе достигнат през 2007 година от 7.7%. В кризисните 2009 и 2010 година икономическото развитие на Албания се забави, но остава над 3% - доста по-висок от този в Европейския съюз като цяло (-3.2%) и в Централна и източна Европа (под -3%). Правителството на Албания очаква ръстът на икономиката да достигне 6% през 2014 година. Основна движеща сила ще бъде индустрията.

Инфлация

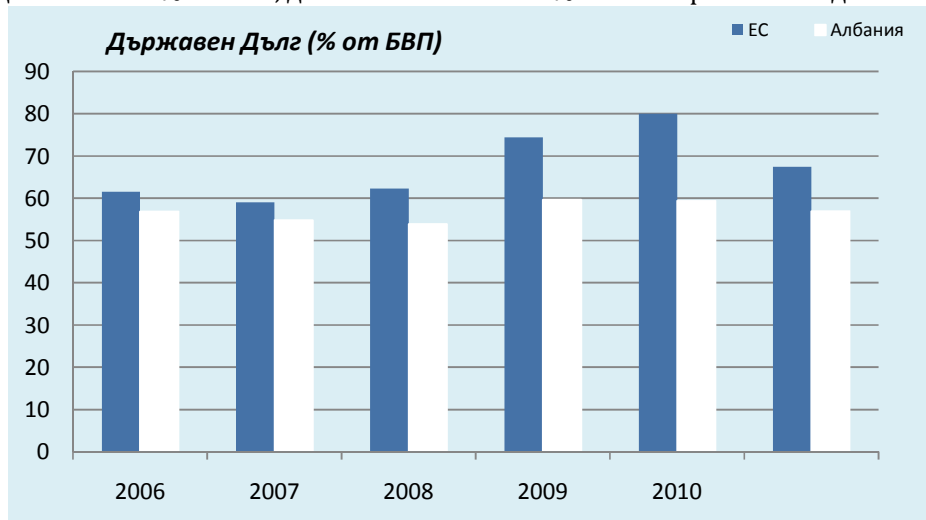
Инфлацията в Албания в периода 2006-2010 година бе средно 2.9% годишно или по-висока от средната инфлация в Европейския съюз през същия период (2.3%).

Бюджетни показатели

В края на 2010 правителството успя да свали дефицита до 3% от БВП. Според бюджетната прогноза до 2013 година дефицитът няма да надвишава 3% от БВП.

Дългът на Албания е сравнително висок. В периода 2006-2010 година е средно около 57% от БВП, достигайки почти 60% от БВП през 2010 година.

Източник: ЕК

Албания и ЕС

Съгласно доклада на Европейската комисия от ноември 2010г. за напредъка на Албания, през последните 12 месеца по-нататъшни реформи са необходими само в някои ключови области, за да може страната да бъде готова да започне преговори за присъединяване.

Проблемните области са:

- Политическия диалог е конфликтен и не е съобразен с демократичния дух; публичната администрация е слаба и силно политизирана; прилагането на принципа на правовата държава продължава да е ненадежден; нужна е реформа в областта на политиката на зачитане на правата на човека и защитата на малцинствата.
- Други проблемни области - околна среда, интелектуалната собственост; транспорт, селско стопанство, безопасността на храните и социална политика, също така се изискват и по-конкретни резултати в борбата с наркотиците, трафика на хора и пране на пари.

Високо се оценяват реформите извършвани в икономиката. Страната е постигнала напредък в борбата с организираната престъпност.

2. Република Хърватска

**Икономически
ръст**

През 2006 и 2007 година, Хърватска отбелязва икономически ръст от около 5%. С настъпването на световната финансова и икономическа криза, ръстът се забавя до 2.2 през 2008 година. В последствие държавата навлиза в рецесия, като икономиката се свива две последователни години съответно с 6% през 2009, и с 1.2% през 2010 година. Европейската комисия очаква хърватската икономика да се възстанови през текущата година, но без да достигна пред-кризисни темпове на развитие. Очаква се ръстът на БВП около 1.1% и 2% през 2012 година. Тези темпове ще бъдат под средното ниво за ЕС, прогнозирано от Европейската комисия.

Предвижданият сравнително нисък ръст на икономиката през следващите години се дължи главно на очакваното високо ниво на безработица и общата слабост на пазара на труда, които оказват натиск над заплатите и потреблението. Високата задлъжнялост на домакинствата и компаниите също спира вътрешното търсене.

До известна степен, нетният износ балансира спада на вътрешното търсене по време на рецесията, но заради загубата на редица традиционни пазари, тенденция която според ЕК ще се запази и през следващите години, се очаква приносът към БВП да остане скромнен през 2011 година и дори негативен през 2012 година.

**Бюджетни
показатели**

Рецесията през 2009 и 2010 година постави публичните финанси на Хърватска под натиск и бе причина за ревизии на държавния бюджет и през двете години. С цел противодействие на рецесията, през август 2010 година предвиденият в Закона за бюджета дефицит бе увеличен до близо 5.2% от БВП, от 4.1% от БВП през 2009 година. През 2011 година се очакват силно намаление на данъчни приходи, заради приети през предходната година намаления на някои данъчни ставки. В резултат, въпреки намаляването на държавните разходи, бюджетният дефицит се очаква да достигне близо 6% през 2011 година, по оценка на ЕК.

През 2012 година по-добрата обща икономическа обстановка, водеща до известно подобряване на приходите, в комбинация със стриктен контрол над разходите ще намалят бюджетния дефицит до 5% от БВП.

Държавният дълг на Хърватска бе около 30% от БВП в периода преди кризата, като през 2008 година той дори падна до 29% от БВП. Нуждата от финансиране на високият бюджетен дефицит обаче води до силен скок в размера на държавния дълг, който в периода 2010-2012 година се очаква да скочи до 49% от БВП.

**ЕС и
Хърватска**

Хърватска е кандидат-членка на ЕС от юни 2004 година и започва пред-присъединителни преговори през октомври 2005 година. В момента 28 от 35-те преговорни глави са затворени. Като най-тежката и трудна глава е „съдебната власт и основните права“. Други отворени глави са регионална политика, риболов, конкуренция и селско стопанство и две технически глави.

Европейската комисия публикува междинен доклад през март 2011 година според който Хърватска трябва да продължи да работи в областта на съдебната система и основните права на човека, както и по политиката по конкуренция, за да може да отговори на изискванията на ЕС за членство.

Европейският парламент предвижда преговорите да приключат през първата половина на 2011 година, ако реформите продължат да се изгубват решително. Очакванията са да стане член в края на 2013 година или началото на 2014 година.

3. Република Черна Гора

Икономически ръст

Черна Гора отбелязва рекорден икономически ръст в пред-кризисния период, като през 2007 година икономиката добавя цели 10.7%. През 2008 година икономическият ръст се забавя до 6.9%, а през 2009 година следва срив до -5.7% през 2009 година. Още през следващата година обаче, Черна Гора излезе от рецесията с ръст от 1.2%. Европейската комисия предвижда ръст от 2.4% през 2011 и 4% през 2012 година – доста над средното за ЕС (2% през 2011 и 2.5% през 2012 година).

Възстановяването на световните пазарите за метали бе стимул за развитието на местната индустрия, която премина през основно реструктуриране. Това даде тласък на износа през предходната 2010 година.

Бюджетни показатели

Успоредно със забавянето на икономическия ръст бе влошено и бюджетното салдо, което достигна -4.4% от БВП през 2009 година. Европейската комисия очаква чрез намаляване на държавните разходи, най-вече в частта на капиталовите и без промяна на данъците, дефицитът да спадне до 3% през 2011 година и да бъде достигне 0% през 2012 година.

Намалението на отрицателното бюджетно салдо ще повлияе положително на силно нарасналия в кризисния период държавен дълг. От 2007 до 2010 година дългът скача от 27.5% от БВП до 41.5% от БВП. Европейската комисия очаква държавният дълг на Черна гора да достигне най-високото си ниво през 2011 година - 44.7% и да започне да пада от 2012 година.

ЕС и Черна гора

През декември 2008г. страната подава молба за кандидат членство в ЕС. Според доклада на Европейската Комисия от края на 2010г. Черна гора трябва да положи допълнителни усилия за привеждане на своето законодателство в съответствие с изискванията на ЕС и за ефективно прилагане на тези достижения в средносрочен план в следните области:

- свободно движение на работници, капитали и услуги;
- обществени поръчки
- корпоративно право
- политика за конкуренция
- финансови услуги
- информационно общество и медии
- транспортна политика
- енергетика
- икономическа и парична политика
- защита на потребителите и здравеопазване

Черна гора е постигнала напредък в изпълнението на критериите, свързани със стабилността на институциите, гарантиращи демокрацията, правовата държава, зачитането на правата на човека, зачитането и закрилата на малцинствата. Предвид постигнатия досега напредък, Комисията препоръчва Съветът да даде на Черна гора статут на страна-кандидатка.

4. Република Македония

Икономически ръст

Значителният ръст на македонската икономика през 2007 и 2008 година съответно с 6.1% и 5% се свива през 2009 година с 0.9% от БВП в резултат на негативното влияние на световната икономическа криза. В резултат на водените политики за стабилизиране на икономиката през 2010 година се постигна ръст на БВП от 0.7%.

Според данни на Министерството на финансите капиталовите инвестиции, предвидени в бюджета за 2011 година са на исторически най-високо ниво, което ще окаже влияние в посока на повишаване на икономическата активност и съживяване на индустрията и строителството, както и на свързаните с тях браншове.

За стимулиране на икономическия растеж, се предвижда да се продължат реформите във финансовия сектор, целящи отваряне на пазарите за нови финансови институции и засилване на конкуренцията, като предпоставка за предлагане на по-качествени услуги за фирмите и гражданите. Растежа на БВП през 2011 година (2.5%) се очаква да бъде основан на ръста на капиталовите инвестиции, по-голяма кредитна активност в резултат на нарасналата ликвидност на банките, също така и от нарастването на износа. Очаква се ръст на БВП през 2012 година от 3.3%.

Бюджетни показатели

В периода 2011-2013 година фискалната политика на страната се дефинира с дисциплинирано управление на бюджетните средства, което рефлектира в ниския дефицит и стабилен външен дълг.

ЕС и Македония

От 2005 година Република Македония е кандидат-член на ЕС. Една от програмите заложена в Бюджета за 2011 година на Македония е свързана с интеграцията в ЕС. Според доклада на Европейската комисия Република Македония продължава да изпълнява в достатъчна степен политически критерии. След значителните реформи през 2009 година е постигнат значителен напредък най-вече по отношение на реформата на съдебната система, публичната администрация и на зачитането и защитата на малцинствата. Въпреки това, необходими са още усилия в повечето области, свързани с политическите критерии, независимостта на съдебната система, реформата в публичната администрация и свободата на словото.

5. Република Турция

Икономически ръст

Световната икономическа криза започнала в края на 2007 година оказва силно влияние върху турската икономика в следните направления:

- Свиване на външното търсене
- Забавянето на капиталовите потоци и неблагоприятните икономически условия за финансиране свиха вътрешното потребление

След драстичния спад през 2008 година и до средата на 2009 турската икономика успя бързо да се стабилизира още през четвъртото тримесечие на 2009 година. Това е резултат от възстановяване на износа (една от основните политики за да се избегне влиянието на икономическата криза е свързана с насочване на износа към африканските и към страните от близкия изток) и вътрешното търсене.

През 2010 година икономиката на Турция е нараснала с 8.9% след като се сви през 2009 година с 4.8%. Нарастването на капиталови разходи с около 29,1 %, е показателно че публичните инвестиции имат положителен принос към растежа на БВП през 2010 година. Нарасналото вътрешно търсене е рефлектирало върху вноса, който се е увеличил с 20.7% на годишна база, в същото време се наблюдава увеличение в износа за ключови европейски пазари спрямо 2009 година само с 3.4%.

Очакванията за 2011-2014 година е ръстът да се забави на ниво 5-5.5% средногодишно, като основната цел на Турция е да постигне устойчив растеж. Очаква се последния да бъде повлиян основно от частния сектор, възстановеното вътрешно потребление, което от своя страна води до увеличение на приходите от косвени данъци (за 2011 година реалните данъчни приходи ще нарастват с около 35%, а реалните разходи нарастват с 15%), благоприятства ниските лихвени проценти (водещо до увеличение на кредити) и притока на капитал. За да стабилизира растежа и да се справи с дефицита турското правителство ще определи горна граница на публичните разходи.

Бюджетни показатели

Основните източници на влошаване на дефицита през 2009 година (6.7% от БВП) са увеличението на публичните разходи, по-специално при трансферите за социалните институции, при които се отчита дефицит в размер на 3% от БВП. В резултат на увеличението в приходите през 2010 година дефицита спадна на половина (3.7% от БВП), а очакванията за 2011г. са той да достигне 2.8% от БВП и да продължи да спада и през 2012 година. Високите очаквани приходи от данъци, генерирани от икономическото възстановяване и данъчни корекции, и падащите лихвени разходи са основните двигатели на намаляване на бюджетния дефицит.

Забавянето на ръста на нелихвените разходи, както и спада в разходи за лихви задвижвани от падащите вътрешни лихвени проценти допринася за подобряването на бюджетното салдо.

ЕС и Турция

След 2001 година правителството успя да намали държавния дълг към БВП от 75% до около 40% към днешна дата. Управлението на фискалната и дълговата политика в комбинация с успешно провежданата парична политика през 2010 година както и бързото възстановяване на икономиката в края на 2009 година спомагат за подобряване на бюджетното салдо, което от своя страна води до значително понижаване на публичния дълг. Подобряване на правната и административната рамка за управление на държавния дълг, определяне на стратегии за дългосрочните заеми, води до значително подобряване на структурата на дълга и намаляване на риска от неплатежоспособност. Най-високите стойности на дълга са през 2009 година - 43.8% от БВП, в периода 2010-2012 година той пада. Очакванията са през 2012 година да е 38.5% от БВП, ниво по-ниско от това преди началото на икономическата криза (2008 - 39.5% от БВП).

От 1999 година Турция е кандидат-членка на ЕС. Преговорите започват през 2005 година. Основните проблеми възпрепятстващи приемането на страната към ЕС са свързани със подобряване на съдебната система и проблемът с кюрдския етнос.

Турската икономика се намира в по-специални отношения с ЕС по следните канали:

- Външна търговия – един от основните ѝ партньори е ЕС. В периода 2002-2008 година делът на износа за ЕС е над 55% от целия износ на Турция. Но в резултат на кризата този процент пада през 2008 година е 48%, а през 2009 година е 46%.
- Външно финансиране;
- Туризъм.

Новоприетият търговски кодекс от турския парламент през февруари 2011 година има за цел да интегрира в турската икономика търговските правила на ЕС.

6. Република Сърбия

Икономически ръст

Реалният ръст на БВП за 2010 година бе 1,7% . като основния източник на растеж са нетният износ (Сърбия генерира 55% от своите приходи от износ от ЕС) и инвестициите. Вътрешното потребление се сви и оказва отрицателно влияние на растежа. Прогнозите за реалния ръст на БВП за 2011 година са 3%, а очакванията за средният ръст през периода 2011-15 година, е около 4,5%, което е по-ниско от това през 2000-08 година, когато ръстът е надминал 6.1%.

Бюджетни показатели

Основна цел на Сръбското правителство в средно срочен план е да извърши значителни фискални съкращения на текущите разходи. Това е и основна предпоставка за намаляването на бюджетния дефицит. Целта е разходи да се намалят от 44% от БВП през 2009 година до 38% през 2015 година. Спестяванията от общо 7 процентни пункта от БВП се очаква да дойдат главно от средствата за работна заплата (2.5 процентни пункта), пенсиите (2.1 процентни пункта), и стоки и услуги (1.3 процентни пункта). Капиталовите разходи и разходите по предоставени заеми се очаква да се увеличат постепенно от 3,8% от БВП през 2009 година до 5.2% през 2015 година. Очакванията са да се свие годишния бюджет дефицит от 4,1% през 2010 година на 2.8% до 2012 година.

Държавният дълг на Сърбия е най-висок сред разглежданите страни, но на ниво под средното ниво на страните от ЕС. Нивото на дълга през 2010 година е 44%, а прогнозите са да започне да пада през 2011 и 2012 година съответно на 40.5% и 39.8%

Ръста на потребителските цени достигна средно 6.2% през 2010 година, в резултат на по-високите цени на храни, петрол и на обезценката на динара. Прогнозираната инфлация за 2011 година, е 9.9%, а за 2012 година е около 4.1%. Постигане на това ниво е свързано с определени рискове, като премахване на замразяването на заплатите в публичния сектор и на пенсиите, което е в сила от началото на 2011 година. Ако заплатите и фискалната политика, останат като цяло стабилни, очаква се спад в нивото на инфлацията до около 3-4%, до 2015 година.

ЕС и Сърбия

Страната подава молба за членство през декември 2009 година. През октомври 2010 година Съветът изисква становище на Комисията относно заявлението за членство на Сърбия. За да придобие статут на кандидат-член страната трябва да извърши редица реформи както в политическата така и в икономическата сфера.

- Политически - страната е постигнала напредък в областта на: политическите критерии – реформите в съдебната система продължават, но със сериозни пропуски; допълнителни усилия са необходими в областта в публичната администрация и борбата с организираната престъпност и корупцията.

- Икономически реструктурирането на икономиката, пазара на труда, тромавите административни процедури и слабото върховенство на закона влошават бизнес климата в страната.

Европейската комисия ще представи доклад за напредъка на Сърбия, който ще бъде включен в пакета относно разширяването през 2011 година. Този доклад ще бъде съсредоточен, върху изпълнението на ключовите приоритети, по които трябва да се предприемат действия, за да бъдат започнати преговори за присъединяване.